

BEHOUD ONS ERFGOED

Bouwen aan een toekomst waarin erfgoedbehoud hand in hand gaat met veiligheid, duurzaamheid en respect voor de historie. Gebaseerd op de visie van de Vereniging Groninger Monument Eigenaren.

Inleiding: doelgroep en structuur van dit document

Dit document is ontwikkeld voor een brede en diverse doelgroep. Het is bedoeld voor onze achterban, bestaande uit eigenaren van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, karakteristieke en beeldbepalende panden in het Groningse aardbevingsgebied. Daarnaast richt het zich op beleidsmakers, overheidsinstanties zoals de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) en het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG), evenals provinciale en gemeentelijke overheden, erfgoed specialisten en maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij erfgoedbehoud.

De structuur van dit document is ontworpen om zowel toegankelijk als diepgaand te zijn. De eerste hoofdstukken bieden een heldere uitleg van de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE), de principes en de praktische uitvoering. In latere hoofdstukken worden vergelijkingen met andere methodieken en de samenwerking tussen verschillende partijen verder uitgediept. Voor bestuurders en beleidsmakers is er een samenvatting opgenomen waarin de kernprincipes en voordelen van de IAE beknopt worden toegelicht. Voor wie meer verdieping zoekt, bieden de hoofdstukken gedetailleerde informatie over het proces, de rollen van betrokken partijen en de financiële structuur.

Vanwege de omvang van de doelgroep is overlap in de hoofdstukken soms onvermijdelijk. Dit zorgt ervoor dat zowel nieuwe lezers als erfgoed specialisten de nodige context en diepgang vinden om het complete verhaal te begrijpen. Ons doel is dat dit document zowel inspirerend als informatief is, en alle betrokkenen ondersteunt bij het samen bouwen aan een sterker en toekomstbestendig Gronings erfgoed.

Het bestuur van de VGME

Disclaimer

De Vereniging Groninger Monument Eigenaren aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid en sluit die dan ook uit voor de toepassing van de adviezen zoals vastgelegd in dit document. Alle informatie in dit document kan, zonder voorafgaande kennisgeving, op elk moment door de vereniging worden gewijzigd of verwijderd.

INHOUDSOPGAVE

Samen Erfgoed herstellen, versterken en verduurzamen.....	4
Samenvatting	5
1. Wat houdt het proces van de Integrale Aanpak Erfgoed in?	9
2. Waarom zou een eigenaar niet zelf de versterking ter hand kunnen nemen?.....	15
3. Waarom is de Integrale Aanpak Erfgoed belangrijk voor de leden van VGME?	17
4. Wat is het verschil tussen de Integrale Aanpak Erfgoed en de NCG processen?	19
5. Wat is de nieuwe rol van het NCG in het IAE proces?.....	23
6. Wat is de nieuwe rol van het IMG in het IAE proces?	24
7. Wat is de rol van de eigenaar/opdrachtgever en de restauratiearchitect in het IAE proces?	27
8. Wat is de rol van het Erfgoedloket en het Restauratiefonds in het IAE traject?.....	30
9. Waarom zou een eigenaar kiezen voor het proces van de Integrale Aanpak Erfgoed?.....	32
10. Wat is mogelijk het belang van de overheid bij de Integrale Aanpak Erfgoed?.....	35
11. Wat is de wettelijke en politieke basis voor de pilot Integrale Aanpak Erfgoed?.....	37

Samen Erfgoed herstellen, versterken en verduurzamen

Het Groningse erfgoed is van onschatbare waarde. Onze monumenten en historische panden vertellen het verhaal van de regio, haar geschiedenis en haar identiteit. Tegelijkertijd staan deze panden onder druk door de gevolgen van aardbevingen als gevolg van gaswinning. Scheuren in muren, funderingsproblemen en structurele schade bedreigen niet alleen de fysieke staat van deze panden, maar ook het vertrouwen van eigenaren in het herstelproces. Veel eigenaren voelen zich vastgelopen in een complex systeem van schadeafhandeling, versterking en restauratie, waarbij erfgoedbehoud en eigenaarschap soms op de achtergrond raken.

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) biedt een vernieuwende, allesomvattende oplossing die verder gaat dan enkel versterking en/of schadeherstel. Het is een aanpak die erfgoedpanden niet alleen veilig maakt, maar ook toekomstbestendig, waarbij schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming worden gecombineerd in één gecoördineerd proces. De eigenaar staat centraal en behoudt de regie over de keuzes voor zijn pand, ondersteund door experts zoals restauratiearchitecten en specialisten in verduurzaming. Het doel is om de historische waarde van elk pand te beschermen, terwijl tegelijkertijd de veiligheid wordt gewaarborgd en het pand klaargemaakt wordt voor de toekomst.

Samen maken we het Groningse erfgoed sterker, veiliger en toekomstbestendig.

Wat de IAE écht uniek maakt, is de samenhang tussen alle betrokken partijen. Het Erfgoedloket fungeert als centraal aanspreekpunt voor eigenaren en helpt hen om het volledige traject overzichtelijk te doorlopen, van de eerste schadebeoordeling tot de financiering en uitvoering. Het Restauratiefonds bundelt verschillende geldstromen en zorgt voor een efficiënte inzet van middelen, zodat eigenaren niet vastlopen in een doolhof van losse aanvragen. Waar de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) een belangrijke rol speelt in het verstrekken van de middelen en de toets of met de plannen aan de versterkingsnormen wordt voldaan, speelt het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) een essentiële rol door schadevergoeding synchroon te laten verlopen met de goedkeuring van het versterkings- en restauratieplan. Hierdoor wordt dubbel werk voorkomen en kunnen herstel- en verduurzamingsmaatregelen tegelijkertijd worden uitgevoerd.

De kracht van de Integrale Aanpak Erfgoed ligt in samenwerking. Door de expertise van erfgoed specialisten, technische experts en overheidsinstanties te bundelen, ontstaat een werkwijze waarin de unieke waarde van het Groningse erfgoed volledig tot zijn recht komt. Monumentale panden worden niet alleen veilig gemaakt door te versterken, verduurzaamd en behouden voor toekomstige generaties.

Dit document biedt een uitgebreide uitleg van de principes, werkwijze en voordelen van de IAE. Het laat zien hoe deze aanpak niet alleen versterkt of schade herstelt, maar ook nieuw vertrouwen en eigenaarschap creëert. Het is een uitnodiging aan eigenaren, architecten, aannemers, beleidsmakers en uitvoeringsorganisaties om samen te bouwen aan een toekomst waarin erfgoedbehoud hand in hand gaat met veiligheid, duurzaamheid en respect voor de historie.

Samenvatting

Hoofdstuk 1: Wat houdt het proces van de Integrale Aanpak Erfgoed in?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE), ontwikkeld door de Vereniging Groninger Monument Eigenaren (VGME), is een methode om erfgoedpanden in het aardbevingsgebied van Groningen duurzaam te restaureren, herstellen, versterken en onderhouden. De eigenaar speelt een centrale rol als opdrachtgever en wordt ondersteund door een restauratiearchitect en deskundigen, wat de betrokkenheid van de eigenaar vergroot en bijdraagt aan het behoud van cultureel erfgoed.

De kernwaarden van de VGME benadrukken de centrale rol van de eigenaar, afwijzing van sloop en respect voor erfgoedbehoud. De aanpak wordt momenteel getest in een pilot met vijftien rijksmonumenten en kan bij succes breder worden toegepast in het Groningse aardbevingsgebied.

Wat in de basis eenvoudig is, is complex gemaakt!

Derk Kremer - voorzitter VGME

Hoofdstuk 2: Waarom zou een eigenaar niet zelf de versterking ter hand kunnen nemen?

De overheid heeft de regie over het versterken van woningen in het aardbevingsgebied van Groningen grotendeels overgenomen. Dit gebeurt vanwege de technische complexiteit van de versterking, de collectieve verantwoordelijkheid door gaswinning en het streven naar coördinatie en efficiëntie. Hoewel eigenaren bij nieuwbouwprojecten zelfstandig kunnen handelen met een architect, wordt dit bij versterking beperkt, wat tegenstrijdigheden in het beleid blootlegt. Eigenaren zouden, mits ondersteund door een architect en voldoende financiële middelen, in staat moeten zijn de versterking zelfstandig ter hand te nemen. De huidige centralisatie roept vragen op over efficiëntie, wantrouwen en burgerautonomie. Een betere aanpak zou zijn dat de overheid kaders stelt, controle uitoefent en financiële ondersteuning biedt, terwijl eigenaren meer regie krijgen.

Hoofdstuk 3: Waarom is het IAE belangrijk voor onze leden?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) herstelt het vertrouwen en de regie van eigenaren van monumentale panden door bureaucratie te verminderen en maatwerkoplossingen te bieden. De aanpak stimuleert motivatie, biedt financiële ondersteuning via het Restauratiefonds en combineert schadeherstel, restauratie en verduurzaming. Dit draagt bij aan behoud van erfgoed, veiligheid en regionale identiteit. Daarnaast voorkomt de IAE dubbele werkzaamheden, wat leidt tot kostenbesparing en een efficiënter proces.

Hoofdstuk 4: Wat is het verschil tussen de Integrale Aanpak Erfgoed en de NCG processen?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) verschilt significant van de processen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). De IAE focust op een holistische¹ aanpak met aandacht voor erfgoedwaarde en volledige regie voor de eigenaar, terwijl het Werkproces Versterken Erfgoed van de NCG gericht is op veiligheidsversterking met minimale inspraak en standaardisatie. De IAE biedt maatwerk en combineert schadeherstel, restauratie, verduurzaming en herbestemming, terwijl Versterken in Eigen Beheer meer autonomie geeft dan het standaardproces, maar erfgoedwaarde

¹ Het holisme is een benadering die ervoor staat dat alle onderdelen van je systeem alleen begrepen kunnen worden in relatie tot het geheel. Dit betekent dat mensen met een holistische visie geloven dat alles met elkaar verbonden is en dat het geheel meer is dan de losse onderdelen apart van elkaar bekeken.

secundair blijft. Het Werkproces Versterken Erfgoed biedt weinig inspraak voor eigenaren, terwijl Versterken in Eigen Beheer meer vrijheid geeft binnen beperkingen, maar technisch gefocust blijft. De IAE onderscheidt zich door erfgoedbehoud, maatwerk en eigenaarsparticipatie, terwijl de NCG-processen primair op veiligheid gericht zijn.

Hoofdstuk 5: Wat is de nieuwe rol van de NCG in het IAE proces?

De nieuwe rol van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) binnen de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) is meer ondersteunend en faciliterend, waarbij de eigenaar centraal staat in plaats van de NCG als regisseur. De NCG werkt nauwer samen met de restauratiearchitect, het Erfgoedloket en het Restauratiefonds, levert technische kennis en financiële middelen en helpt bij het vereenvoudigen van bureaucratische processen. Tijdens de pilotfase met vijftien rijksmonumenten biedt de NCG ondersteuning door technische expertise en monitoring. Deze nieuwe samenwerking zorgt voor een betere balans tussen veiligheid en erfgoedbehoud, waarbij de eigenaar meer controle en flexibiliteit heeft.

Hoofdstuk 6: Wat is de nieuwe rol van het IMG in het IAE proces?

Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) speelt binnen de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) een cruciale rol door schade aan erfgoedpanden als gevolg van aardbevingen financieel te compenseren. De grootste uitdaging voor het IMG ligt in het synchroon laten verlopen van het schadebeoordelingsproces met de goedkeuring van het versterkings- en restauratieplan. De schadevergoeding moet beschikbaar zijn op het moment dat de volledige herstelplannen zijn goedgekeurd. Het IMG werkt samen met het Erfgoedloket om vertragingen te voorkomen en de processen beter op elkaar af te stemmen. Hoewel het IMG zich enkel richt op schadevergoeding, wordt binnen de IAE schadeherstel gecombineerd met versterking, restauratie en verduurzaming voor een geïntegreerde en efficiënte aanpak van erfgoedbehoud.

Hoofdstuk 7: Wat is de rol van de eigenaar/opdrachtgever en de restauratiearchitect in het IAE proces?

In de Integrale Aanpak Erfgoed spelen zowel de eigenaar/opdrachtgever als de restauratiearchitect een cruciale rol. De eigenaar is de centrale regisseur van het proces en draagt de eindverantwoordelijkheid voor het gehele traject, van de start bij het Erfgoedloket tot de goedkeuring van het plan en de uitvoering. Deze rol is voor de meeste eigenaren een eenmalige ervaring, waardoor zij in hoge mate moeten kunnen vertrouwen op de expertise van de restauratiearchitect. De restauratiearchitect vervult een gespecialiseerde rol als technisch adviseur en begeleider. Hij of zij stelt het plan van aanpak op, bewaakt de erfgoedwaarden, coördineert de technische uitvoering en zorgt ervoor dat de werkzaamheden volgens de hoogste normen worden uitgevoerd.

Een succesvolle samenwerking tussen de eigenaar en de restauratiearchitect vereist heldere rolverdelingen, transparante communicatie en wederzijds vertrouwen. De eigenaar moet de regie kunnen behouden, terwijl de restauratiearchitect de specialistische kennis inbrengt. Daarnaast is een gedeelde visie op erfgoedbehoud, goede projectplanning en juridische en financiële duidelijkheid essentieel voor het slagen van het traject. Wanneer deze samenwerking goed verloopt, resulteert dit in een integraal herstelproces waarin schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming harmonieus samenkomen, met respect voor de erfgoedwaarde en de veiligheid van het pand.

Hoofdstuk 8: Wat is de rol van het Erfgoedloket en het Restauratiefonds in het IAE traject?

Het Restauratiefonds en het Erfgoedfonds spelen een cruciale rol binnen de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) door het financieel coördineren en beheren van de middelen voor schadeherstel, versterking en verduurzaming van erfgoedpanden. Ze beheren verschillende geldstromen, zoals subsidies en schadevergoedingen, en verstrekken voorfinanciering indien eigenaren onvoldoende middelen hebben. Daarnaast zijn ze verantwoordelijk voor het toewijzen en uitbetalen van subsidies aan eigenaren en aannemers, evenals het verzorgen van rechtstreekse betalingen aan opdrachtnemers en het bijhouden van financiële administratie. Het Restauratiefonds en Erfgoedfonds zorgen samen voor een gestroomlijnde en transparante financiële afhandeling binnen de IAE, waardoor eigenaren worden ontzorgd en effectief kunnen deelnemen aan het proces.

Hoofdstuk 9: Waarom zou een eigenaar kiezen voor het proces van de IAE?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) biedt eigenaren meer regie, maatwerk en controle dan het werkproces van de NCG. Bij de IAE bepaalt de eigenaar zelf het gehele proces, terwijl de NCG meer standaardisering toepast met beperkte inspraak. De IAE combineert schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming in één geïntegreerd traject, waardoor tijd en kosten worden bespaard. De nadruk ligt op behoud van erfgoedwaarde, ondersteund door restauratiearchitecten en gespecialiseerde aannemers, terwijl de NCG vooral focust op veiligheidsnormen. Financieel biedt de IAE via het Restauratiefonds meer flexibiliteit, terwijl de NCG-financiering beperkt is tot technische versterking. Ook vermindert de IAE bureaucratie door één loket, terwijl de NCG bekend staat om complexiteit en lange procedures. De IAE is aantrekkelijker voor eigenaren die maatwerk, erfgoedbehoud en regie willen, terwijl de NCG geschikter is voor standaard versterkingsprojecten met focus op veiligheid.

Samenwerken aan een duurzaam erfgoed

De IAE biedt een unieke kans om erfgoed te beschermen en tegelijkertijd toekomstbestendig te maken. Door eigenaren, beleidsmakers en uitvoeringsorganisaties te verenigen, kunnen we een blijvende impact maken. Erfgoed is niet alleen een herinnering aan ons verleden, maar ook een sleutel tot een duurzame toekomst.

Hoofdstuk 10: Wat is het mogelijke belang van de overheid bij de IAE?

De overheid heeft baat bij de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de VGME vanwege het behoud van cultureel erfgoed, effectievere inzet van middelen en vermindering van bureaucratie. De IAE helpt waardevolle erfgoedpanden duurzaam te behouden, versterkt regionale identiteit en verlaagt publieke kosten door verschillende herstelprocessen te bundelen. Door eigenaren meer regie te geven, worden ze gemotiveerd tot betere zorg voor hun panden, wat de afhankelijkheid van subsidies vermindert. De IAE draagt ook bij aan het herstel van publiek vertrouwen door een mensgerichte aanpak en stimuleert regionale ontwikkeling via toerisme en werkgelegenheid. Op lange termijn bespaart de IAE kosten door achteruitgang van erfgoed te voorkomen en sluit het aan bij internationale verplichtingen zoals het Verdrag van Faro. Het model kan bovendien dienen als voorbeeld voor toekomstige beleidsvorming in andere regio's.

Hoofdstuk 11: Wat is de wettelijke en politieke basis voor de pilot Integrale Aanpak Erfgoed?

Samenvattend biedt de combinatie van de Tijdelijke wet Groningen, het Erfgoedprogramma en de kabinetsreactie op de gaswinningsproblematiek een stevige wettelijke en politieke basis voor de Integrale Aanpak Erfgoed. Deze kaders faciliteren dat eigenaren zelf de regie kunnen voeren over het herstel en de versterking van hun erfgoedpanden, met voldoende ruimte voor maatwerk en behoud van historische waarden.

CONCEPT

1. Wat houdt het proces van de Integrale Aanpak Erfgoed in?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE), geïnitieerd door de Vereniging Groninger Monument Eigenaren (VGME), is een vernieuwende methode om erfgoedpanden in het aardbevingsgebied van Groningen duurzaam te restaureren, herstellen, versterken en onderhouden. De kern van de aanpak is dat de eigenaar de regie voert over het hele proces, met ondersteuning van een restauratiearchitect en andere deskundigen.

1.1. Doel van deze aanpak

- Centrale rol eigenaar:
De eigenaar de centrale rol te geven als opdrachtgever, ondersteund door een restauratiearchitect. Op deze manier willen wij bereiken dat de eigenaar weer gemotiveerd is om zelf ook te investeren: een belangrijke voorwaarde voor het behoud van zijn pand.
- Behoud van erfgoed:
De aanpak richt zich op het behoud van waardevolle rijks- en gemeentemonumenten en op karakteristieke- en beeldbepalende panden in het Groningse aardbevingsgebied. Hierbij is de veiligheid van de eigenaar een essentiële overweging, gecombineerd met de bescherming van cultureel erfgoed.
- Status Aparte voor erfgoed:
Erfgoedpanden krijgen een aparte behandeling, met specifieke aandacht voor schadepreventie, versterking en herstel. Dit geldt met name voor rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden.
- Efficiëntie en kostenbesparing:
Door verschillende processen (zoals schadeherstel, versterking en restauratie) te bundelen, worden suboptimalisatie en dubbele werkzaamheden voorkomen. Dit leidt tot kostenbesparingen, een kortere doorlooptijd, maximaal gebruik maken van subsidies en minder frustraties door het proces beter af te stemmen op de behoeften van de eigenaar.

1.2. Aanleiding

De aanleiding om te komen tot de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de VGME is ontstaan vanuit de problematiek rondom het versterken en herstellen van erfgoedpanden in het Groningse gaswinningsgebied. De traditionele aanpak, waarbij de overheid de regie voerde, leidde vaak tot frustratie, bureaucratische vertragingen en een gebrek aan inspraak van de eigenaren zelf.

De VGME constateerde dat erfgoedeigenaren, ondanks hun verantwoordelijkheid voor hun panden, weinig zeggenschap hadden over de wijze waarop schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming werden uitgevoerd. Dit resulteerde in inefficiënte processen met veel verspilling van tijd en middelen. De IAE is ontwikkeld als reactie op deze situatie, met een aantal kernpunten als drijfveer.

Na jaren van lobbyen en voorbereidingen, waarbij nauw samengewerkt werd met de provincie Groningen en het Ministerie van OCW, heeft VGME deze vernieuwende aanpak kunnen implementeren. De IAE is momenteel in een pilotfase met vijftien rijksmonumenten.

1.3. Onze kernwaarden op het behoud van ons erfgoed

De kernwaarden van de vereniging, die de belangen behartigt van erfgoedeigenaren en opkomt voor een zorgvuldige aanpak van versterking en schadeherstel, zijn de volgende:

- de eigenaar staat centraal in het gehele proces: de eigenaar als opdrachtgever voor alles wat er aan zijn pand gebeurt
- sloop is geen optie: 150% criterium moet van tafel voor alle categorieën erfgoed zoals benoemd in het erfgoedprogramma
- versterkingsnormen zijn richtinggevend en niet alles bepalend voor het erfgoed: de eigenaar beslist hoe ver hij of zij wil gaan met het versterken
- Integrale aanpak voor elke erfgoed eigenaar: het maximaal benutten van koppelkansen
- het werken aan erfgoed is maatwerk: het vereist specialistisch onderzoek én deskundigheid
- alle financieringsvormen samenbrengen in één bestaande entiteit: het Restauratiefonds
- samenbrengen van schaarse (erfgoed)deskundigheid in één bestaande entiteit: het Erfgoedloket
- de eigenaar wordt in het gehele proces begeleid door een eigen (restauratie)architect: hiermee wordt een vraaggerichte aanpak bereikt i.p.v. een aanbodgerichte aanpak
- het recht om het pand terug te brengen in de oorspronkelijke staat na de bevestigingsperiode op kosten van aansprakelijke partijen

1.4. De basis is een normaal restauratieproject

De basis voor onze Integrale Aanpak Erfgoed is een normaal restauratieproject.

Een complex restauratieproject draait om het herstel en behoud van een historisch of monumentaal pand, vaak met de intentie om de oorspronkelijke staat zoveel mogelijk te behouden. De kern ligt in het zorgvuldig behouden van historische waarde, bouwtechnische stabiliteit en esthetische authenticiteit, terwijl de structuur ook functioneel en veilig blijft.

Belangrijkste kenmerken van een complex restauratieproject:

- Monumentale waarde:
Gericht op behoud van cultuurhistorische en architectonische waarde.
- Authentieke materialen en technieken:
Gebruik van traditionele materialen en ambachtelijke technieken passend bij de bouwperiode.
- Strikte regelgeving:
Onderhevig aan strenge wet- en regelgeving, zoals de Erfgoedwet.
- Samenwerking met specialisten:
Betrokkenheid van restauratiedeskundigen, architecten en erfgoedexperts.
- Documentatie:
Grondige documentatie voorafgaand, tijdens en na het project om de historische context vast te leggen.
- Hoogwaardige complexiteit:
Vaak uitdagender door de fragiele staat van het pand, onbekende bouwtechnieken of verborgen schade.

In heel Nederland is in principe de aanpak van monumenten gelijk. De situatie in Groningen kenmerkt zich door de veelheid aan verschillende organisaties die een rol hebben in het gehele proces.

Pieter Siebinga - oud-directeur NRF en lid van de Raad van Advies VGME

1.5. Betrokken partijen bij een restauratieproject:

Bij een complex restauratieproject zijn verschillende partijen, instanties en organisaties direct of indirect betrokken, elk met specifieke rollen en verantwoordelijkheden:

1.5.1. Direct betrokken partijen:

- Opdrachtgever/Eigenaar:
 - Vaak een particulier, overheid, stichting of instelling.
 - Verantwoordelijk voor het initiatief, financiering en eindbeslissingen.
- Architect en Restauratiearchitect:
 - Gespecialiseerd in restauratiewerkzaamheden.
 - Ontwerpen het restauratieplan met respect voor de historische waarde.
- Aannemer en Restauratiespecialisten:
 - Gespecialiseerde aannemersbedrijven met ervaring in monumentenonderhoud.
 - Vaklieden zoals metselaars, timmerlieden, steenhouwers, glas-in-loodspecialisten.
- Erfgoed specialisten en Restauratiedeskundigen:
 - Kunsthistorici, bouwkundigen en archeologen.
 - Adviseren over historische details en documenteren het proces.

1.5.2. Indirect betrokken partijen en toezichthouders:

- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE):
 - Adviseert en toetst restauratieprojecten van rijksmonumenten
 - Geeft richtlijnen voor behoud en herstel van monumentale waarden.
- Gemeente (Afdeling Monumentenzorg):
 - Toetst vergunningen en handhaaft lokaal monumentenbeleid.
 - Begeleidt kleinere restauratieprojecten (gemeentelijke monumenten).
- Welstandscommissie of Monumentencommissie:
 - Adviseert gemeenten over de esthetische en historische kwaliteit van de restauratie.
- Provincie:
 - Soms betrokken bij subsidie- en erfgoedprogramma's.

1.5.3. Financiële en adviesorganisaties:

- Nationaal Restauratiefonds (NRF):
 - Verstrekker van leningen en subsidies voor restauratieprojecten.
 - Biedt ook begeleiding in financieringsconstructies.
- Fondsen en Stichtingen:
 - Bijvoorbeeld Vriendenloterij, Prins Bernhard Cultuurfonds, en lokale erfgoedfondsen.
- Verzekeraars:
 - Gespecialiseerd in monumentenverzekeringen.

1.5.4. Overige betrokken partijen:

- Omwonenden en belanghebbenden:
 - Kunnen inspraak hebben, vooral bij grote restauratieprojecten in historische binnensteden.
- Onderwijs- en onderzoeksinstituten:
 - Kunnen betrokken zijn voor documentatie, archeologisch onderzoek en kennisdeling.
- Milieu- en duurzaamheidsorganisaties:
 - Adviseren over duurzame restauratietechnieken en materialen.

Een restauratieproject vereist een nauwe samenwerking tussen eigenaar, specialisten, toezichhoudende instanties en financierende organisaties. Dit zorgt voor een gebalanceerde aanpak waarin historische waarde, veiligheid en financiering worden gewaarborgd.

1.6. Ervaring met complexe restauratieprojecten

De ervaring met complexe restauratieprojecten gaat honderden jaren terug, met wortels die diep verankerd zijn in de Europese bouw- en cultuurgeschiedenis. Al sinds de middeleeuwen werden historische gebouwen zoals kerken, kastelen en stadspaleizen onderhouden en hersteld, vaak door ambachtslieden die gespecialiseerd waren in technieken zoals metselwerk, beeldhouwkunst en houtbewerking.

1.6.1. Ontwikkeling door de tijd heen:

- Middeleeuwen en renaissance:
Restauratie gebeurde vooral lokaal door ambachtslieden, zonder gestandaardiseerde methoden. Het doel was vaak praktisch behoud van de functie van een gebouw.
- 19e Eeuw (ppmars van de monumentenzorg):
De moderne monumentenzorg ontstond in de 19e eeuw, met pioniers zoals Eugène Viollet-le-Duc in Frankrijk en John Ruskin in Engeland. Dit was de periode waarin de eerste theoretische kaders voor restauratie ontstonden, waaronder het idee van "stijlrestauratie" (het herstellen van een gebouw naar een specifiek historisch moment).
- 20e Eeuw (Internationale samenwerking en richtlijnen):
Na de verwoestingen van de Eerste en Tweede Wereldoorlog werd monumentenzorg formeler. De oprichting van de Venetiaanse Handvest (1964) legde de basis voor de hedendaagse restauratiepraktijk, waarbij authenticiteit, minimale interventie en documentatie centraal staan.
- 21e Eeuw (Moderne methoden en duurzaamheid):
Vandaag de dag zijn restauraties zeer professioneel en methodisch, met geavanceerde technieken zoals 3D-scanning, historische reconstructies en duurzaam materiaalgebruik.

1.6.2. Zijn de betrokken partijen vertrouwd met complexe restauraties?

Ja, de meeste partijen die betrokken zijn bij restauratieprojecten, zoals restauratiearchitecten, gespecialiseerde aannemers en erfgoed specialisten, zijn doorgaans goed vertrouwd met de complexe eisen en procedures. Dit komt doordat:

- Strikte opleiding en certificering:
Architecten en aannemers met specialisaties in monumentenzorg doorlopen vaak aanvullende opleidingen, zoals bij de Hogeschool Utrecht (Restauratiekunde) of de Academie van Bouwkunst.
- Wetgeving en erfgoedrichtlijnen:
Partijen werken volgens nationale wetgeving (bijv. Erfgoedwet) en internationale normen zoals de ICOMOS-richtlijnen.
- Ervaring met vergunningen en subsidies:
Veel organisaties zijn goed bekend met de complexe procedures rondom vergunningen, subsidies en verantwoording van kosten.

Conclusie:

Er is een eeuwenlange ervaring met complexe restauratieprojecten, die steeds professioneler en methodischer is geworden. De meeste betrokken partijen, zeker in Europa, zijn vertrouwd

met de eisen, technieken en regelgeving die bij restauratie van historische monumenten komen kijken.

1.7. Toevoegen versterken en schadeherstel

Bij de uitvoering van een restauratieproject komt veel expertise samen, waarbij verschillende partijen hun eigen verantwoordelijkheid dragen. De eigenaar van het pand heeft vaak ervaring met zowel kleine als grotere restauratieprojecten, waarbij een gefaseerde aanpak al jaren de norm is. De samenwerking tussen de eigenaar en de restauratiearchitect is cruciaal; een fundament van wederzijds vertrouwen en respect is daarbij essentieel. De VGME stelt dat het mogelijk is om de componenten versterken en schadeherstel op een relatief eenvoudige manier toe te voegen, waarbij de integriteit van het erfgoed behouden blijft.

Er zijn echter nieuwe partijen betrokken bij dit proces, zoals de NCG en IMG, voor wie dit soort restauratiewerkzaamheden wellicht nieuw terrein is. Het is van groot belang om extra aandacht te besteden aan hun rol en de wijze waarop zij betrokken worden. De NCG zal, naast het verstrekken van financiële middelen, een toezichthoudende rol vervullen die vergelijkbaar is met die van de gemeente. Dit houdt in dat de NCG erop moet toezien dat de versterkingsnormen strikt nageleefd worden, zodat de restauratie zowel voldoet aan de eisen van veiligheid als aan de normen voor schadeherstel. Het succes van dit proces hangt af van een goede afstemming tussen de diverse betrokken partijen en het waarborgen van een gestructureerde en transparante samenwerking.

1.8. Processtappen van de Integrale Aanpak Erfgoed

Gebaseerd op een normaal restauratieproject, heeft de VGME in een aparte brochure een uitgebreide beschrijving gemaakt van de zeven processtappen. Deze brochure is bedoeld als communicatie tussen eigenaar en zijn architect. In deze brochure staan de volgende processtappen van de IAE uitvoerig beschreven:

- I. Initiatiefase:
De eigenaar oriënteert zich samen met het Erfgoedloket op de mogelijkheden en maakt een globale keuze voor de uit te voeren werkzaamheden (versterking, schadeherstel, restauratie, verduurzaming).
- II. Definitiefase:
Het opstellen van een Programma van Eisen (PvE) samen met een restauratiearchitect en deskundigen.
- III. Ontwerpfase:
Ontwikkeling van een voorlopig en definitief integraal ontwerp, inclusief kostenraming en toetsing door instanties zoals RCE en NCG.
- IV. Voorbereidingsfase:
Uitwerking van het ontwerp in een technisch en uitvoeringsontwerp, en selectie van de aannemer.
- V. Uitvoeringsfase:
De uitvoering van de werkzaamheden onder toezicht van de restauratiearchitect.
- VI. Opleveringsfase:
Formele afronding van het project.
- VII. Afrondingsfase:
Financiële afronding en afsluiting van de betrokken fondsen.

1.9. Centrale rol als eigenaar

In de IAE hebben de volgende personen/instanties een cruciale rol in het geheel. Zij zijn de pijlers waarop de gehele aanpak berust:

- Eigenaar:
Centrale rol als opdrachtgever.
- Restauratiearchitect:
Ondersteunt de eigenaar inhoudelijk en procesmatig.
- Erfgoedloket:
Biedt advies en begeleiding gedurende het traject.
- Restauratiefonds:
Beheert de financiële middelen, zoals subsidies en vergoedingen.

1.10. Pilotprojecten

De IAE wordt momenteel getest in een pilot met 15 rijksmonumenten. Bij succesvolle resultaten is de intentie om deze aanpak beschikbaar te maken voor alle erfgoedpanden in het gaswinningsgebied: rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, karakteristieke en beeldbepalende panden.

Conclusie

De IAE biedt een effectieve oplossing voor het duurzaam beheren van erfgoedpanden in het aardbevingsgebied door de eigenaar centraal te stellen en ondersteuning te bieden met deskundige begeleiding. Deze aanpak vermindert bureaucratie en verspilling, terwijl het bijdraagt aan het behoud van cultureel erfgoed.

2. Waarom zou een eigenaar niet zelf de versterking ter hand kunnen nemen?

De situatie rondom de versterking van woningen in het aardbevingsgebied van Groningen brengt een interessante spanning aan het licht in het overheidsbeleid. Enerzijds wordt bij reguliere bouwprojecten vertrouwd op de zelfstandigheid van woningeigenaren, terwijl bij het versterken van bestaande woningen de overheid de regie volledig naar zich toe trekt. Dit hoofdstuk analyseert waarom de overheid deze keuze maakt en in hoeverre dat consistent is.

2.1. De overheidsregie bij versterkingstrajecten

De overheid kiest ervoor om versterkingsprojecten in Groningen onder haar regie uit te voeren, voornamelijk om de volgende redenen:

- Technische complexiteit:
Het versterken van woningen volgens de NPR 9998-norm vereist specialistische kennis die veel eigenaren niet direct bezitten. Dit gaat verder dan een reguliere verbouwing.
- Collectieve verantwoordelijkheid:
De aardbevingssschade is een direct gevolg van door de overheid gereguleerde gaswinning. Dit schept een extra verplichting voor de overheid om risico's actief te beheersen.
- Efficiëntie en coördinatie:
Door de versterkingsprocessen centraal te organiseren, hoopt de overheid schaalvoordelen te realiseren en een uniforme aanpak te waarborgen.
- Bescherming van burgers:
Er wordt verondersteld dat veel eigenaren onvoldoende kennis, tijd of middelen hebben om een dergelijk complex traject zelf te beheren.

2.2. Vergelijking met zelf bouwen of verbouwen

Bij nieuwbouwprojecten kan een eigenaar zelf een woning realiseren met de hulp van een architect en aannemer, zolang voldaan wordt aan het Bouwbesluit. De controle is hier vooral regulerend: vooraf via vergunningen en achteraf via inspecties. Dit roept de vraag op waarom bij versterking deze verantwoordelijkheid niet bij de eigenaar kan liggen, zeker omdat het versterken technisch vergelijkbaar is met een ingrijpende verbouwing.

Een eigenaar zou met de juiste begeleiding, bijvoorbeeld in nauwe samenwerking met een architect, prima in staat moeten zijn om de versterking zelf ter hand te nemen. De architect kan zorgen voor het naleven van de technische normen, terwijl de eigenaar de coördinatie en regie behoudt. Daarbij dient de overheid ook de financiële middelen ter beschikking te stellen om ervoor te zorgen dat eigenaren deze verantwoordelijkheid daadwerkelijk kunnen dragen.

De overheid stelt dat:

- Bij nieuwbouw ligt het risico van non-conformiteit bij de eigenaar; de overheid controleert slechts achteraf.
- Bij versterking neemt de overheid het initiatief, omdat fouten directe veiligheidsrisico's kunnen opleveren.

2.3. Tegenstrijdigheden in het beleid

Er ontstaan twee duidelijke tegenstrijdigheden in het beleid:

- Controle versus Regie: Bij nieuwbouw vertrouwt de overheid op de eigenaar om het bouwproces goed te doorlopen en slechts achteraf te controleren. Bij versterking neemt de overheid echter de volledige regie, ondanks dat het technisch vergelijkbaar is met nieuwbouw.
- Zelfstandigheid versus Bescherming: Bij nieuwbouw mogen eigenaren zelfstandig aannemers en architecten inschakelen, terwijl bij versterking de overheid de verantwoordelijkheid volledig overneemt, wat de zelfstandigheid van de eigenaar beperkt.

2.4. Waarom de overheid deze regie kiest

De overheid lijkt de regie over versterking te kiezen vanwege:

- Specifieke risico's:
Aardbevingsrisico's en de complexiteit van de NPR 9998-norm vereisen nauwgezette naleving.
- Aansprakelijkheid:
De schade door gaswinning legt een grotere juridische en morele verantwoordelijkheid bij de overheid dan bij reguliere bouw.
- Vertrouwenscrisis:
Het wantrouwen jegens de overheid en de NAM speelt een rol; centrale regie kan als middel worden gezien om controle en zekerheid te bieden.

2.1. Kritiekpunten op de aanpak

De huidige aanpak roept echter kritische vragen op:

- Is centralisatie echt efficiënter?
Lokale aannemers en eigenaren kunnen mogelijk sneller en doelmatiger werken.
- Is het wantrouwen terecht?
Als eigenaren complexe nieuwbouwprojecten kunnen beheren, waarom niet een versterking? Met een ervaren architect aan hun zijde is dit goed haalbaar.
- Autonomie van burgers:
Door alles centraal te regelen, worden bewoners afhankelijk van trage overheidsprocessen, wat frustratie veroorzaakt.
- Financiële middelen:
De overheid dient niet alleen richtlijnen te geven, maar ook voldoende financiële middelen beschikbaar te stellen om eigenaren in staat te stellen de versterking uit te voeren.

Conclusie

Hoewel de overheidsregie deels begrijpelijk is vanuit de veiligheid en collectieve verantwoordelijkheid, wringt deze met het vertrouwen dat eigenaren bij nieuwbouw krijgen. Een logischer benadering zou zijn dat eigenaren die dat willen, de kans krijgen om zelf de versterking te organiseren, mits ze voldoen aan vastgestelde normen en samenwerken met een gekwalificeerde architect. De overheid kan dan vooral een kader scheppen, controle uitoefenen, financiële middelen beschikbaar stellen en ondersteuning bieden, in plaats van volledige regie te voeren.

3. Waarom is de Integrale Aanpak Erfgoed belangrijk voor de leden van VGME?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) speelt in op de unieke behoeften en uitdagingen van eigenaren van een erfgoedpand: rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, karakteristieke en beeldbepalende panden. Het is gericht op het terugwinnen van vertrouwen, het bieden van regie en het ondersteunen van de motivatie van eigenaren, wat essentieel is voor het behoud van hun panden. Hieronder staan de belangrijkste redenen waarom deze aanpak cruciaal is:

3.1. Teruggeven van de regie aan eigenaren:

Veel eigenaren hebben de afgelopen jaren te maken gehad met frustraties over complexe en onoverzichtelijke overheidsprocedures. De IAE geeft eigenaren de regie terug, zodat zij kunnen beslissen wat er met hun pand gebeurt. Dit geeft hen weer controle en vertrouwen, en herstelt de motivatie om te investeren in hun eigendom.

3.2. Motivatie als sleutel tot behoud

De motivatie van een eigenaar is één van de belangrijkste voorwaarden voor het behoud van een monument. Een eigenaar kiest vaak bewust voor een monumentaal pand vanwege de historische en emotionele waarde. Veel eigenaren zijn bereid om te investeren in hun pand, maar alleen als ze niet afhankelijk zijn van een bureaucratisch en ineffectief overheidssysteem. De IAE maakt het mogelijk dat eigenaren zelf de leiding hebben over herstel en onderhoud, zonder dat ze gehinderd worden door omslachtige regels en processen.

3.3. Maatwerk voor complex erfgoed

Monumentale panden vragen om specialistische kennis en zorgvuldigheid. De IAE stelt eigenaren in staat om, samen met een restauratiearchitect, een eigen ontwerp- en bouwteam samen te stellen en met hen oplossingen te ontwikkelen die passen bij de unieke kenmerken en behoeften van hun erfgoed. Dit zorgt voor behoud van de historische waarde en identiteit van de panden.

3.4. Efficiëntie en koppelkansen

Door schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming in één keer aan te pakken, worden tijd en kosten bespaard. Dit is vooral belangrijk voor eigenaren die anders ontmoedigd raken door gefragmenteerde en inefficiënte processen.

3.5. Financiële ondersteuning en onafhankelijkheid

Veel eigenaren voelen zich klemgezet door de hoge kosten van herstel en afhankelijkheid van overheidssubsidies. Het Restauratiefonds biedt een structuur voor (voor)financiering, waardoor eigenaren zelfstandig projecten kunnen realiseren zonder volledig afhankelijk te zijn van omslachtige en vertraagde overheidssystemen.

3.6. Behoud van culturele identiteit

Erfgoedpanden zijn niet alleen individueel waardevol, maar ook cruciaal voor de regionale identiteit. De IAE helpt eigenaren bij het behouden van de authenticiteit en culturele waarde van hun panden, wat bijdraagt aan de trots en geschiedenis van de regio.

3.7. Minder bureaucratie en frustratie

Het huidige systeem is vaak bureaucratisch en ontmoedigend. Althans, zo ervaart een groot deel van onze achterban het nog steeds. De IAE biedt een helder en eenvoudig proces via een Erfgoedloket, waardoor eigenaren niet langer worden overweldigd door complexe regelgeving en vertragingen.

3.8. Veiligheid en waardebehoud

Naast esthetische waarde speelt ook veiligheid een belangrijke rol. Schadeherstel en versterking zijn essentieel om de structurele integriteit van panden te waarborgen, vooral in een aardbevingsgebied. De IAE combineert dit met behoud en restauratie, waardoor zowel veiligheid als erfgoedwaarde worden gegarandeerd.

3.9. Verbetering van relaties met overheid

Door de eigenaar daadwerkelijk centraal te stellen en een constructieve samenwerking tussen overheid en eigenaar te bevorderen, herstelt de IAE het vertrouwen in het proces. Dit vermindert wederzijds wantrouwen en leidt tot meer effectieve samenwerking.

Conclusie

De motivatie van een eigenaar is de drijvende kracht achter het behoud van monumenten. De Integrale Aanpak Erfgoed herstelt deze motivatie door eigenaarschap en regie terug te geven, hen te bevrijden van een afhankelijkheid van bureaucratische systemen, en hen te ondersteunen bij het maken van zinvolle investeringen in hun eigendom. Voor de leden van VGME is deze aanpak niet alleen een praktische oplossing, maar een essentieel middel om hun erfgoed te beschermen en de trots op hun eigendommen te herstellen.

4. Wat is het verschil tussen de Integrale Aanpak Erfgoed en de NCG processen?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) verschilt significant van de processen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Hieronder wordt meer in detail op de verschillen ingegaan. Maar ook wordt een vergelijking gemaakt tussen de NCG processen onderling.

4.1. Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) versus Werkproces Versterken Erfgoed

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de Vereniging Groninger Monument Eigenaren (VGME) en het Werkproces Versterken Erfgoed van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) verschillen fundamenteel in filosofie, aanpak en uitvoering.

4.1.1. Kernfilosofie:

- Werkproces versterken Erfgoed:
Gericht op veiligheidsversterking met standaardisatie en technische maatregelen volgens landelijke richtlijnen. Erfgoedwaarden zijn secundair. De aanpak richt zich primair op het voldoen aan veiligheidsnormen.
- IAE:
Holistische benadering waarin schadeherstel, versterking, restauratie, verduurzaming en herbestemming worden gecombineerd. Erfgoedbehoud en eigenaarsparticipatie staan centraal. Technische versterking wordt geïntegreerd met restauratie en verduurzaming.

4.1.2. Rol van de eigenaar:

- Werkproces versterken Erfgoed:
De eigenaar speelt een beperkte rol met minimale inspraak. Het proces wordt grotendeels bepaald door de NCG en externe instanties, wat kan leiden tot frustratie bij eigenaren.
- IAE:
De eigenaar staat centraal en fungeert als opdrachtgever. De regie ligt volledig bij de eigenaar, ondersteund door een restauratiearchitect. Dit verhoogt betrokkenheid en motivatie.

4.1.3. Maatwerk versus standaardisatie:

- Werkproces versterken Erfgoed:
Sterke standaardisatie voor grootschalige efficiëntie. Minder ruimte voor specifieke wensen van de eigenaar of aanvullende maatregelen zoals verduurzaming of restauratie.
- IAE:
Volledig maatwerk, waarbij elk erfgoedpand als uniek project wordt behandeld. Schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming worden gecombineerd.

4.1.4. Financiële structuur:

- Werkproces versterken Erfgoed:
Publieke financiering voor versterking en herstel. Eigenaren hebben weinig controle over de toewijzing van middelen.
- IAE:
Financiering via het Restauratiefonds, waardoor flexibiliteit ontstaat voor gecombineerde investeringen in restauratie, verduurzaming en schadeherstel.

4.1.5. Proces en bureaucratie:

- Werkproces versterken Erfgoed:
Complex en bureaucratisch met lange doorlooptijden. Eigenaren ervaren vaak frustratie door stroperige procedures.
- IAE:
Efficiënt via een centraal erfgoedloket met minder administratieve lasten. Dit vereenvoudigt de communicatie en besluitvorming.

4.1.6. Focus op erfgoedwaarde:

- Werkproces versterken Erfgoed:
Veiligheid primeert, erfgoedwaarde secundair. Hoewel er wel aandacht voor is, krijgen restauratie en cultuurhistorisch behoud minder prioriteit.
- IAE:
Erfgoedwaarde staat centraal met behoud van historische esthetiek. Technische maatregelen worden geïntegreerd met restauratie en verduurzaming.

4.1.7. Pilot en toekomst:

- Werkproces versterken Erfgoed:
Minder experimenteel, gericht op standaardversterking. Pilots en flexibiliteit zijn beperkt.
- IAE:
Pilot met 15 rijksmonumenten, met uitbreiding naar gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden. Dit biedt meer ruimte voor innovatie en flexibiliteit.

Conclusie

Het grootste verschil zit in de rol van de eigenaar en de benadering van erfgoedwaarde. Waar de NCG werkt vanuit een top-downmodel met nadruk op standaardisatie en veiligheid, biedt de IAE van de VGME een bottom-up benadering waarbij de eigenaar centraal staat en erfgoed integraal wordt aangepakt. De IAE is dus beter afgestemd op de wensen en behoeften van monumenteigenaren, terwijl de NCG zich richt op efficiënte uitvoering binnen veiligheidsnormen.

4.2. Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) versus Versterken in Eigen Beheer

De IAE en het Versterken in Eigen Beheer verschillen met name in doelstellingen, eigenaarschap en uitvoeringsvrijheid.

4.2.1. Doel en benadering:

- IAE:
Integrale aanpak voor schadeherstel, restauratie, verduurzaming en herbestemming. Gericht op erfgoedbehoud en maatwerk.
- Versterken in Eigen Beheer:
Gericht op veiligheidsversterking. Restauratie of verduurzaming vaak los van de versterkingsmaatregelen.

4.2.2. Rol van de eigenaar:

- IAE:
Volledige regie voor de eigenaar, ondersteund door een restauratiearchitect.

- Versterken in Eigen Beheer:
Meer autonomie dan het reguliere proces, maar binnen NCG-kaders.

4.2.3. Maatwerk en erfgoedwaarde:

- IAE:
Gericht op erfgoedbehoud met maatwerk voor elk pand. Technische versterking, restauratie en verduurzaming worden gecombineerd.
- Versterken in Eigen Beheer:
Technische versterking met erfgoedwaarde als secundaire overweging.

4.2.4. Financiële structuur:

- IAE:
Flexibele financiering via het Restauratiefonds, waardoor verschillende doelen gecombineerd kunnen worden. Er is een versterkingsdepot beschikbaar vanwaaruit facturen voor versterken worden betaald. NCG blijft verantwoordelijk van het beschikbaar stellen van middelen voor het versterken.
- Versterken in Eigen Beheer:
Subsidies voor versterkingsmaatregelen. Restauratie of verduurzaming valt buiten deze financiering. Financiële risico's liggen bij de eigenaar (budgetoverschrijdingen, tegenvallers, etc.)

4.2.5. Bureaucratie en proces:

- IAE:
Centraal erfgoedloket, minder bureaucratische lasten en snellere besluitvorming. De NCG blijft verantwoordelijk voor het toezicht dat het pand op norm is.
- Versterken in Eigen Beheer:
Meer administratieve vereisten en goedkeuringen. De NCG is niet meer verantwoordelijk voor het op norm zijn van het pand. Dit ligt bij de eigenaar.

4.2.6. Toepassingsgebied:

- IAE:
Specifiek gericht op monumentale panden en erfgoedobjecten.
- Versterken in Eigen Beheer:
Gericht op alle panden die versterkt moeten worden, met beperkte erfgoedfocus.

Conclusie

De Integrale Aanpak Erfgoed is een allesomvattende en op maat gemaakte oplossing, speciaal gericht op eigenaren van erfgoedpanden. Het Versterken in Eigen Beheer biedt enige autonomie, maar blijft beperkt tot versterkingsmaatregelen binnen de kaders van de NCG. Voor eigenaren die hun erfgoed op een duurzame, efficiënte en historisch verantwoorde manier willen behouden, is de IAE een aantrekkelijkere optie.

4.3. Vergelijking tussen de NCG-processen

Hoewel de beide processen Werkproces Versterken Erfgoed en Versterken in Eigen Beheer binnen de NCG opereren, zijn er significante verschillen:

- Mate van eigenaarschap:
 - Werkproces Versterken Erfgoed: Beperkte invloed voor de eigenaar.

- Versterken in Eigen Beheer: Meer autonomie binnen opgelegde kaders.
- Maatwerk:
 - Werkproces Versterken Erfgoed: Sterke standaardisatie, weinig ruimte voor maatwerk.
 - Versterken in Eigen Beheer: Enige mate van maatwerk mogelijk binnen de gestelde randvoorwaarden.
- Focus op erfgoedwaarde:
 - Werkproces Versterken Erfgoed: Veiligheid primeert boven erfgoedwaarde.
 - Versterken in Eigen Beheer: Veiligheid blijft het primaire doel, erfgoedwaarde secundair.
- Financiering:
 - Werkproces Versterken Erfgoed: Subsidies uitsluitend voor veiligheidsversterking.
 - Versterken in Eigen Beheer: Beperkte subsidies met minimale ruimte voor extra wensen.

Conclusie

Concluderend biedt het Werkproces Versterken Erfgoed minimale inspraak, terwijl Versterken in Eigen Beheer iets meer vrijheid geeft. Beide blijven echter technisch en veiligheid-gericht. De IAE daarentegen biedt een integrale en erfgoedgerichte oplossing met meer maatwerk en controle voor de eigenaar.

5. Wat is de nieuwe rol van het NCG in het IAE proces?

De nieuwe rol van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) in de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de VGME is erop gericht om meer een faciliterende en ondersteunende partner te zijn, in plaats van een instantie die direct de regie voert. Dit sluit aan bij de kernfilosofie van de IAE, waarin de eigenaar centraal staat. Hier zijn de belangrijkste aspecten van de veranderde rol van de NCG:

5.1. Ondersteunende partner in plaats van regisseur

Voorheen:

De NCG fungeerde als een regisseur die de versterkingsprocessen grotendeels leidde, met gestandaardiseerde methodieken en beperkte ruimte voor maatwerk.

Nu:

Binnen de IAE neemt de NCG een meer ondersteunende rol aan, waarin het faciliteert en samenwerkt met eigenaren, restauratiearchitecten en andere betrokken partijen. De NCG zorgt ervoor dat de technische versterkingsdoelen worden gehaald, maar zonder de erfgoedwaarden en wensen van eigenaren te overschaduw.

5.2. Focus op samenwerking en coördinatie

De NCG werkt binnen de IAE nauwer samen met andere partijen zoals de architect, het Erfgoedloket en het Restauratiefonds. De taken zijn als volgt verdeeld:

- Restauratiefonds en Erfgoedloket: Begeleiden eigenaren en ontwikkelen plannen die erfgoedwaarde en versterking combineren, inclusief mogelijke financieringsvormen.
- NCG: Ondersteunt door technische kennis en financiële middelen aan te bieden, en ziet er op toe dat versterkingsmaatregelen voldoen aan veiligheidsnormen.

5.3. Flexibiliteit in subsidie- en financieringsstromen

De NCG werkt mee aan het efficiënter inzetten van financiële middelen, zodat deze niet alleen gericht zijn op veiligheid, maar ook bijdragen aan restauratie en verduurzaming. Dit maakt de subsidiestromen flexibeler en beter afgestemd op de holistische benadering van de IAE.

5.4. Vermindering van bureaucratie

Binnen de IAE helpt de NCG bij het vereenvoudigen van administratieve procedures. In plaats van dat eigenaren verschillende instanties moeten benaderen voor goedkeuringen, coördineert de NCG samen met het Erfgoedloket een meer gestroomlijnd proces.

5.5. Ondersteuning van de pilotfase

In de pilotfase van de IAE, waarin vijftien rijksmonumenten betrokken zijn, speelt de NCG een cruciale rol bij het leveren van technische expertise en het monitoren van de resultaten. Dit helpt om te bepalen hoe deze aanpak breder kan worden toegepast.

Conclusie

De nieuwe rol van de NCG binnen de IAE is gericht op het ondersteunen van de eigenaar en het faciliteren van een integrale aanpak, in plaats van een dominante regiefunctie. Dit zorgt voor een betere balans tussen veiligheid en erfgoedwaarde, en biedt eigenaren de ruimte en middelen om een actieve rol te spelen in het behoud van hun pand. Deze samenwerking benadrukt het belang van partnerschap tussen overheden, erfgoedorganisaties en eigenaren om gezamenlijk het erfgoed van Groningen te beschermen en versterken.

6. Wat is de nieuwe rol van het IMG in het IAE proces?

Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) speelt een cruciale rol in de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de Vereniging Groninger Monument Eigenaren (VGME). De kernverantwoordelijkheid van het IMG binnen dit traject is het financieel compenseren van schade aan erfgoedpanden die het gevolg is van mijnbouwactiviteiten, zoals aardbevingen door gaswinning. Deze schadevergoeding maakt integraal deel uit van het bredere IAE-proces waarin schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming worden gecombineerd.

6.1. Kernrol van het IMG: schadevergoeding en financiële compensatie

De belangrijkste taak van het IMG binnen de IAE is het erkennen, beoordelen en financieel compenseren van schade aan erfgoedpanden. Dit omvat:

- Fysieke schadevergoeding:
Financiële compensatie voor directe schade zoals scheuren, verzakkingen en constructieve aantastingen.
- Procesbegeleiding:
Het IMG werkt samen met het Erfgoedloket om ervoor te zorgen dat de financiële vergoeding aansluit bij de bredere plannen voor versterking en restauratie.
- Schaal en impact:
Omdat erfgoedpanden complexer zijn dan reguliere woningen, vereist schadebeoordeling meer aandacht voor detail en historische waarde.

6.2. De grootste uitdaging: synchronisatie van het schadebeoordelingsproces met de IAE

De grootste uitdaging voor het IMG binnen de IAE ligt in het synchroniseren van het schadebeoordelingsproces met de goedkeuring van het versterkings- en restauratieplan. Dit vereist dat:

- Schadebeoordeling en uitkering van het schadebedrag voltooid zijn vóór of tegelijkertijd met de goedkeuring van het volledige IAE-traject.
- Gelijke timing:
Het schadeherstel moet in lijn lopen met de versterkings- en restauratiemaatregelen, zodat werkzaamheden gecombineerd kunnen worden en niet los van elkaar plaatsvinden.
- Voorkomen van vertragingen:
Indien het schadebeoordelingsproces vertraagd wordt, kan dit het complete versterkings- en restauratieproces ophouden, wat leidt tot extra kosten en verdere achteruitgang van het erfgoed.

6.3. Waarom is deze synchronisatie cruciaal?

- Financiële duidelijkheid:
De eigenaar moet weten welk schadebedrag beschikbaar is voordat hij het volledige herstelplan goedkeurt.
- Efficiëntie:
Door schadeherstel, versterking en restauratie tegelijk uit te voeren, worden dubbel werk en extra kosten voorkomen.
- Motivatie van de eigenaar:
Wanneer eigenaren lang op schadevergoedingen moeten wachten, vermindert dit hun bereidheid om in het volledige hersteltraject te investeren.

- Oplossing binnen de IAE:
Het Erfgoedloket speelt een bemiddelende rol door het IMG, de eigenaar en de andere betrokken partijen beter op elkaar af te stemmen.

6.4. Samenhang tussen schadevergoeding, versterking en restauratie

De kracht van de IAE is dat schadeherstel, versterking en restauratie niet afzonderlijk worden behandeld, maar als één samenhangend traject. Hierin is de rolverdeling als volgt:

- IMG:
Richt zich exclusief op het financieel compenseren van schade die het gevolg is van mijnbouwactiviteiten.
- Erfgoedloket:
Begeleidt het proces als centraal aanspreekpunt voor eigenaren en coördineert de samenwerking tussen het IMG, restauratiearchitecten en aannemers.
- IAE en Restauratiefonds:
Beheren aanvullende financiering voor restauratie en verduurzaming, bovenop de schadevergoeding van het IMG.

De samenwerking binnen de IAE zorgt ervoor dat schadeherstel niet beperkt blijft tot het repareren van fysieke schade, maar dat het een integraal onderdeel wordt van het totale proces, inclusief structurele versterking en het behoud van erfgoedwaarde.

6.5. Bureaucratische vereenvoudiging door synchronisatie

Het IMG speelt een belangrijke rol in het vereenvoudigen van de administratieve processen binnen de IAE door:

- Gelijke doorlooptijden:
Het schadebeoordelingsproces en het goedkeuringsproces voor het versterkings- en restauratieplan parallel te laten lopen.
- Voorkomen van dubbele procedures:
Door schadevergoedingen en herstelmaatregelen samen te brengen binnen één traject.
- Directe uitkeringen:
Snellere uitbetaling van schadebedragen zodat eigenaren geen voorfinanciering hoeven te regelen.

6.6. Wat Doet het IMG Niet Binnen de IAE?

Het is belangrijk om te benadrukken dat het IMG zich binnen de IAE uitsluitend richt op schadevergoeding en geen rol speelt bij aanvullende maatregelen zoals:

- Restauratiewerkzaamheden:
Restauratie die verder gaat dan noodzakelijk schadeherstel wordt gefinancierd via het Erfgoedfonds.
- Verduurzamingsmaatregelen:
Het plaatsen van isolatie, warmtepompen of zonnepanelen valt buiten het mandaat van het IMG.
- Erfgoedbescherming:
De architectonische en esthetische keuzes worden binnen de IAE gecoördineerd door restauratiearchitecten en niet door het IMG.

Conclusie: De samenwerking tussen IMG en de IAE

De rol van het IMG binnen de Integrale Aanpak Erfgoed is essentieel maar specifiek gericht op het financieel compenseren van schade. De grootste uitdaging ligt in het synchroniseren van de schadebeoordeling met de goedkeuring van het versterkings- en restauratieplan. Door deze processen op elkaar af te stemmen, wordt dubbel werk voorkomen, krijgen eigenaren sneller duidelijkheid over de beschikbare middelen en kunnen versterking, restauratie en verduurzaming in één geïntegreerd traject worden uitgevoerd.

De samenwerking tussen het IMG, het Erfgoedloket en de eigenaar is cruciaal om het herstelproces efficiënter, toegankelijker en minder bureaucratisch te maken, met als einddoel het behoud van waardevol erfgoed in Groningen op een duurzame manier.

CONCEPT

7. Wat is de rol van de eigenaar/opdrachtgever en de restauratiearchitect in het IAE proces?

7.1. De rol van de eigenaar/opdrachtgever in het IAE traject

De eigenaar/opdrachtgever speelt een cruciale rol binnen de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE). De IAE is gebaseerd op het principe dat de eigenaar niet slechts een passieve deelnemer is, maar actief de regie voert over het gehele proces. Zijn of haar betrokkenheid is essentieel voor het welslagen van het traject, aangezien de eigenaar het eigenaarschap en de eindverantwoordelijkheid draagt.

Belangrijkste verantwoordelijkheden van de eigenaar/opdrachtgever:

- **Initiatiefnemer:**
De eigenaar is degene die het traject opstart door zich aan te melden bij het Erfgoedloket en de eerste stappen te zetten in het proces.
- **Besluitvorming:**
De eigenaar neemt de uiteindelijke beslissingen over het plan van aanpak, de restauratiestrategie en verduurzamingsmaatregelen.
- **Selectie van experts:**
De eigenaar selecteert, in overleg met het Erfgoedloket, de restauratiearchitect en eventuele aannemers.
- **Communicatie en afstemming:**
De eigenaar onderhoudt contact met alle betrokken partijen, waaronder het Erfgoedloket, de restauratiearchitect, de aannemer en het IMG.
- **Financiële verantwoordelijkheid:**
De eigenaar is verantwoordelijk voor het goedkeuren van de financiële planning, inclusief subsidies en eventuele eigen bijdragen.
- **Behoud van erfgoedwaarde:**
De eigenaar is medeverantwoordelijk voor het waarborgen van de erfgoedwaarde van het pand.
- **Eenmalige rol:**
Omdat het vaak de eerste (en mogelijk enige) keer is dat een eigenaar in deze rol stapt, is goede begeleiding essentieel. Daarom is de rol van de restauratiearchitect van groot belang.

7.2. de rol van de restauratiearchitect in het IAE traject

De restauratiearchitect is de professionele specialist die een sleutelrol speelt in de technische en inhoudelijke uitvoering van het IAE-traject. Voor de restauratiearchitect is dit een fulltime professionele verantwoordelijkheid waarbij diepgaande expertise vereist is op het gebied van erfgoedbehoud, restauratie en verduurzaming.

Belangrijkste verantwoordelijkheden van de restauratiearchitect:

- **Adviseur en begeleider:** De restauratiearchitect adviseert de eigenaar bij elke stap van het proces en vertaalt wensen naar een uitvoerbaar plan.
- **Opstellen van het Plan van Aanpak:** De restauratiearchitect stelt samen met de eigenaar een integraal plan op waarin schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming worden gecombineerd.
- **Technische coördinatie:** De restauratiearchitect ziet toe op de technische aspecten van de restauratie en zorgt dat de werkzaamheden volgens de vastgestelde normen en richtlijnen worden uitgevoerd.

- Directievoering:
De restauratiearchitect kan, namens de opdrachtgever, gedurende de uitvoering de directievoering voor zijn rekening nemen.
- Erfgoedbescherming: De architect bewaakt de erfgoedwaarden en zorgt ervoor dat historische elementen behouden blijven.
- Kwaliteitsbewaking: Tijdens de uitvoering houdt de restauratiearchitect toezicht op de kwaliteit van het werk van de aannemers en andere betrokken partijen.
- Communicatie met stakeholders: De restauratiearchitect speelt een bemiddelende rol tussen de eigenaar, het Erfgoedloket, de NCG en het IMG.

7.3. Randvoorwaarden voor een succesvolle samenwerking tussen eigenaar en restauratiearchitect

Om de samenwerking tussen de eigenaar/opdrachtgever en de restauratiearchitect succesvol te maken, zijn enkele essentiële randvoorwaarden nodig:

- Duidelijke Rollen en Verwachtingen:
 - De eigenaar moet zich bewust zijn van zijn rol als opdrachtgever en eindverantwoordelijke.
 - De restauratiearchitect moet zijn rol als expert en procesbegeleider duidelijk afbakenen.
- Transparante Communicatie:
 - Regelmatige overlegmomenten tussen eigenaar en restauratiearchitect.
 - Open communicatie over voortgang, uitdagingen en beslissingen.
- Wederzijds Vertrouwen:
 - De eigenaar moet kunnen vertrouwen op de expertise van de restauratiearchitect.
 - De restauratiearchitect moet de wensen van de eigenaar respecteren binnen de kaders van erfgoedbehoud en veiligheid.
- Gedeelde Visie op Erfgoedbehoud:
 - Beide partijen moeten het eens zijn over de waarde en het belang van erfgoedbehoud.
 - Duidelijke afspraken over hoe erfgoedwaarde wordt beschermd in het proces.
- Toegankelijkheid van Kennis:
 - De restauratiearchitect moet bereid zijn complexe technische informatie begrijpelijk uit te leggen.
 - De eigenaar moet toegang hebben tot voldoende informatie om weloverwogen beslissingen te nemen.
- Goede Projectplanning en Duidelijke Deadlines:
 - Het traject moet realistisch gepland worden, met duidelijke mijlpalen.
 - De schadebeoordeling, het versterkingsplan en de financiering moeten goed op elkaar worden afgestemd.
- Juridische en Financiële Duidelijkheid:
 - Heldere afspraken over budgetten, subsidies en eigen bijdragen.
 - Duidelijke vastlegging van verantwoordelijkheden in contracten.

Conclusie:

De kracht van samenwerking: de eigenaar/opdrachtgever en de restauratiearchitect vormen samen de ruggengraat van het IAE-traject. De eigenaar brengt de visie, verantwoordelijkheid en emotionele betrokkenheid mee, terwijl de restauratiearchitect de technische kennis en procesbegeleiding biedt. Door heldere communicatie, wederzijds vertrouwen en gedeelde

doelen kunnen ze samen bijdragen aan een succesvol herstel van het Groningse erfgoed waarbij veiligheid, historische waarde en toekomstbestendigheid hand in hand gaan.

CONCEPT

8. Wat is de rol van het Erfgoedloket en het Restauratiefonds in het IAE traject?

Rolbeschrijving van het Erfgoedloket en het Restauratiefonds binnen de Integrale Aanpak Erfgoed.

8.1. Rol van het Erfgoedloket

Het Erfgoedloket Groningen heeft een brede en onafhankelijke ondersteuningsrol binnen de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE). De taken omvatten:

- Informatieverstrekking:
Het Erfgoedloket informeert eigenaren over de basisstappen van schadeherstel, restauratie, verduurzaming en versterking. Het verwijst zo nodig door naar de juiste informatiebronnen en deskundigen.
- Advisering:
Het loket ondersteunt eigenaren bij het bepalen van de globale werkzaamheden en de onderlinge samenhang tussen schadeherstel, versterking en restauratie.
- Selectie van deskundigen:
Adviseert bij het selecteren van restauratiearchitecten, aannemers en specialisten, zonder directe betrokkenheid bij de kwaliteitscontrole.
- Onafhankelijke begeleiding:
Het loket blijft een onafhankelijk aanspreekpunt gedurende het hele proces en kan gevraagd én ongevraagd advies geven.
- Kennisdeling:
Het Erfgoedloket speelt een rol in het verzamelen en ontsluiten van kennis met betrekking tot erfgoedherstel en versterking, inclusief het delen van ervaringen uit eerdere projecten.

De focus ligt op het begeleiden van de eigenaar vanaf de initiatiefase tot aan de uitvoeringsfase, met als doel dat de eigenaar de regie houdt over het proces.

8.2. Rol van het Restauratiefonds/Erfgoedfonds

Het Restauratiefonds of Erfgoedfonds speelt een sleutelrol in de financiële afhandeling en ondersteuning binnen de IAE. De taken omvatten:

- Financiële coördinatie:
Het Restauratiefonds beheert de financiële stromen van schadeherstel (optioneel), versterking en verduurzaming.
- Beheer van subsidies:
Het fonds beheert verschillende subsidiebronnen, zoals versterkingsmiddelen van het NCG en schadevergoedingen van het IMG.
- Liquiditeitsondersteuning:
In gevallen waar eigenaren vooraf financiële middelen nodig hebben voor planvorming of uitvoering, kan het fonds voorfinanciering verstrekken.
- Betaling en administratie:
Het Restauratiefonds fungeert als betaalpunt voor facturen en zorgt voor de administratieve verwerking, zodat facturen direct uit de juiste budgetten worden betaald.
- Kostenbeheersing:
Het fonds biedt financiële transparantie door de uitgaven per project te monitoren en te rapporteren.

Het Restauratiefonds fungeert daarmee als financieel beheerder namens alle betrokken partijen, waaronder het IMG, NCG en de Provincie Groningen.

Conclusie:

Het Erfgoedloket biedt inhoudelijke en procesmatige ondersteuning aan erfgoedeigenaren, terwijl het Restauratiefonds/Erfgoedfonds verantwoordelijk is voor de financiële coördinatie en het beheer van geldstromen. Samen vormen deze instanties de kern van de Integrale Aanpak Erfgoed, waarbij de eigenaar centraal staat in het volledige proces van schadeherstel, restauratie, versterking en verduurzaming.

CONCEPT

9. Waarom zou een eigenaar kiezen voor het proces van de Integrale Aanpak Erfgoed?

Een eigenaar zou kiezen voor de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de VGME boven het Werkproces Versterken Erfgoed of het Versterken in Eigen Beheer, beide van de NCG, vanwege de volgende redenen:

9.1. De regie terug in eigen handen

- IAE:
De eigenaar fungeert als opdrachtgever en heeft de regie over het gehele proces. Dit betekent dat hij zelf bepaalt wat er met zijn pand gebeurt, welke prioriteiten worden gesteld, en welke partijen worden ingeschakeld. Dit biedt controle en zorgt ervoor dat de eigenaar actief betrokken blijft.
- NCG:
Bij het werkproces van de NCG heeft de eigenaar beperkte inspraak. Beslissingen over herstel en versterking worden vaak genomen door instanties, wat kan leiden tot frustratie en een gevoel van machteloosheid.

9.2. Maatwerk in plaats van standaardisatie

- IAE:
Deze aanpak biedt volledig maatwerk en houdt rekening met de unieke historische, culturele en architectonische waarde van het pand. Het combineert schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming in één samenhangend proces, waarbij de focus ligt op het behoud van de authenticiteit.
- NCG:
De aanpak van de NCG is gestandaardiseerd en richt zich vooral op technische versterking volgens veiligheidsnormen. Dit kan leiden tot oplossingen die minder geschikt zijn voor historische of beeldbepalende panden.

9.3. Combinatie van versterking, herstel, restauratie en verduurzaming

- IAE:
De IAE maakt het mogelijk om verschillende maatregelen, zoals schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming, te combineren in één geïntegreerd proces. Dit biedt eigenaren de kans om alles in één keer goed te doen, wat tijd en kosten bespaart.
- NCG:
Het werkproces van de NCG richt zich primair op versterking. Restauratie en verduurzaming worden vaak als aparte trajecten gezien, wat kan leiden tot hogere kosten en langere doorlooptijden.

9.4. Behoud van erfgoedwaarde

- IAE:
Bij de IAE staat het behoud van de historische en culturele waarde van het pand centraal. Het werk wordt uitgevoerd in samenwerking met restauratiearchitecten en gespecialiseerde aannemers, wat resulteert in een hoge kwaliteit.
- NCG:
Bij het werkproces van de NCG is veiligheid de belangrijkste prioriteit. Dit kan betekenen dat maatregelen worden genomen die afbreuk doen aan de historische waarde of het karakter van een pand.

9.5. Financiële voordelen en onafhankelijkheid

- IAE:
Via het Restauratiefonds worden financieringsmogelijkheden geboden die eigenaren meer flexibiliteit geven. Dit fonds ondersteunt niet alleen herstel en versterking, maar ook restauratie en verduurzaming.
- NCG:
Financiering via de NCG is gericht op technische versterking en schadeherstel. De eigenaar heeft minder controle over de middelen en hun toepassing.

9.6. Vermindering van bureaucratie

- IAE:
Het proces wordt inhoudelijk ondersteund via één loket (Erfgoedloket), wat communicatie en besluitvorming vereenvoudigt. Dit voorkomt de frustratie die gepaard gaat met lange en complexe procedures. Wat betreft de verschillende geldstromen wordt het proces eveneens ondersteund via één loket (Restauratiefonds).
- NCG:
Het werkproces van de NCG staat bekend om de stroperigheid en bureaucratische rompslomp. Veel eigenaren ervaren frustratie door de vele stappen en betrokken instanties.

9.7. Motivatie en betrokkenheid

- IAE:
De aanpak is ontworpen om eigenaren te motiveren door hen autonomie en zeggenschap te geven. Dit is cruciaal, omdat de motivatie van een eigenaar één van de belangrijkste voorwaarden is voor het behoud van een monument.
- NCG:
Door de beperkte inspraak en controle voelen veel eigenaren zich minder betrokken bij het proces, wat hun motivatie kan ondermijnen.

9.8. Eén proces in plaats van vier

- IAE:
De IAE combineert verschillende trajecten (schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming) in één proces. Dit bespaart tijd, middelen en energie.
- NCG:
Bij de NCG moet de eigenaar vaak door meerdere afzonderlijke processen heen, wat leidt tot inefficiënties en hogere kosten.

9.9. Lange termijn: veiligheid én behoud

- IAE:
De integrale aanpak waarborgt niet alleen de veiligheid van het pand, maar ook het behoud van de historische en architectonische waarde op lange termijn.
- NCG:
Het werkproces versterkt panden vooral vanuit een veiligheidsstandpunt. Behoud van erfgoedwaarde is secundair en kan onvoldoende aandacht krijgen.

Conclusie

Een eigenaar zou kiezen voor de Integrale Aanpak Erfgoed als hij:

- **De regie over het proces wil houden.**
- **Belang hecht aan maatwerk en behoud van erfgoedwaarde**

- Alle aspecten van herstel, versterking, restauratie en verduurzaming in één proces wil combineren.
- Frustraties over bureaucratie wil vermijden
- Geloof hecht aan een aanpak die motivatie en betrokkenheid stimuleert

De NCG-aanpak kan passend zijn voor standaardgevallen waarin veiligheid het enige prioriteit is, maar de IAE is ideaal voor eigenaren die hun monument willen behouden en versterken, met respect voor de historische en culturele waarde ervan.

CONCEPT

10. Wat is mogelijk het belang van de overheid bij de Integrale Aanpak Erfgoed?

Het belang van de overheid bij de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de VGME ligt in verschillende domeinen: maatschappelijk, economisch, cultureel en praktisch. Hier zijn de belangrijkste redenen waarom de overheid baat heeft bij deze aanpak:

10.1. Behoud van cultureel erfgoed

- Erfgoedpanden vertegenwoordigen een grote historische, culturele en emotionele waarde, zowel lokaal als nationaal. Hun behoud draagt bij aan het culturele imago van Nederland en versterkt regionale identiteit.
- Door samen te werken met eigenaren via de IAE zorgt de overheid ervoor dat deze waardevolle panden op een duurzame manier worden behouden, zonder dat hun authenticiteit verloren gaat.

10.2. Effectievere en efficiëntere middeleninzet

- De integrale aanpak bundelt verschillende herstelprocessen (schadeherstel, versterking, restauratie en verduurzaming), waardoor overlap wordt voorkomen en middelen efficiënter worden ingezet.
- Dit leidt tot lagere kosten en een snellere afronding van projecten, wat de belastingdruk op publieke middelen vermindert.

10.3. Stimuleren van motivatie bij eigenaren

- Gemotiveerde eigenaren zijn bereid te investeren in hun pand, wat zorgt voor een betere instandhouding en minder afhankelijkheid van overheidssubsidies.
- Door eigenaarschap en regie terug te geven aan de eigenaren, wordt hun betrokkenheid vergroot en worden overheidsinstanties minder belast met bemoeienis op detailniveau.

10.4. Vermindering van bureaucratie

- De huidige aanpakken, zoals het werkproces van de NCG, worden vaak als bureaucratisch en inefficiënt ervaren. De IAE biedt een eenvoudiger proces via één loket, wat leidt tot minder administratieve lasten voor overheden.
- Dit maakt de overheid een meer effectieve partner in het oplossen van aardbevingsgerelateerde problematiek.

10.5. Versterking van publiek vertrouwen

- Veel inwoners van Groningen hebben hun vertrouwen in de overheid verloren door stroperige procedures en onvoldoende maatwerk. De IAE biedt een mensgerichte benadering die inspelt op de behoeften van de eigenaren.
- Door deze aanpak te steunen, kan de overheid laten zien dat ze luistert naar haar burgers en oplossingen biedt die écht werken.

10.6. Bevordering van regionale ontwikkeling

- Het behoud van erfgoed draagt bij aan toerisme, werkgelegenheid en de lokale economie. Erfgoedpanden zijn vaak trekpleisters en spelen een sleutelrol in de aantrekkelijkheid van de regio.
- Door te investeren in een duurzame aanpak zoals de IAE, stimuleert de overheid de economische en sociale ontwikkeling van Groningen.

10.7. Kostenbesparing op de lange termijn

- De IAE voorkomt dat erfgoedpanden verder achteruitgaan, wat toekomstige kosten voor herstel of zelfs sloop voorkomt. Een geïntegreerde aanpak is op de lange termijn goedkoper dan telkens losse herstel- of versterkingsmaatregelen uitvoeren.

10.8. Invulling van internationale verplichtingen

- Nederland heeft zich via internationale verdragen, zoals het Verdrag van Faro (dat de waarde van erfgoed voor de samenleving erkent), verplicht om erfgoed te beschermen.
- De IAE sluit aan bij deze verplichtingen door niet alleen veiligheid, maar ook cultuurhistorisch behoud centraal te stellen.

10.9. Innovatie en Best Practice voor toekomstige probleemgebieden

- De IAE kan dienen als model voor andere gebieden in Nederland en daarbuiten die te maken hebben met complexe uitdagingen rond erfgoed en veiligheid. Succes in Groningen kan worden gebruikt als een best practice voor toekomstige beleidsvorming.

10.10. Sociale cohesie en gemeenschapszin

- Erfgoedpanden spelen een belangrijke rol in het creëren van een gevoel van gemeenschap en identiteit. Door deze panden te behouden, investeert de overheid in sociale cohesie en de trots van inwoners.

Conclusie

Voor de overheid biedt de Integrale Aanpak Erfgoed een kans om complexe problemen op een efficiënte en duurzame manier aan te pakken. Het stelt de overheid in staat om publieke middelen beter te benutten, het vertrouwen van de inwoners te herstellen en te investeren in de toekomst van het Groningse erfgoed. Dit maakt de IAE niet alleen aantrekkelijk voor eigenaren, maar ook een strategisch belangrijke keuze voor beleidsmakers.

11. Wat is de wettelijke en politieke basis voor de pilot Integrale Aanpak Erfgoed?

De Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) van de Vereniging Groninger Monument Eigenaren (VGME) heeft een solide wettelijke en politieke basis, mede dankzij de Tijdelijke wet Groningen (TwG) en de kabinetsreactie op de Parlementaire Enquête Gaswinning. De wettelijke basis is verder versterkt door de toevoeging van de artikelen 13ia en 13ib aan de TwG.

11.1. Wettelijke Basis

11.1.1. Tijdelijke wet Groningen (TwG)

De TwG, die op 1 juli 2024 in werking is getreden, biedt een publiekrechtelijk kader voor de aanpak van de gevolgen van bodembeweging door gaswinning in het Groningenveld. Artikel 2a van de TwG benadrukt dat de Minister van Economische Zaken en Klimaat het centrale aanspreekpunt is voor eigenaren en de coördinatie van de versterkingsmaatregelen uitvoert, met ruimte voor eigen regie door eigenaren. De toevoeging van de artikelen 13ia en 13ib versterkt de positie van eigenaren aanzienlijk door hen de mogelijkheid te bieden de beoordeling van de veiligheid van hun panden en de voorbereiding van noodzakelijke versterkingsmaatregelen in eigen beheer uit te voeren, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Dit sluit direct aan bij de kernprincipes van de IAE, waarin eigenaren regie voeren over de versterking van hun erfgoedpanden.

11.1.2. Erfgoedprogramma:

Het Erfgoedprogramma, een samenwerking tussen overheden en uitvoeringsinstanties in het aardbevingsgebied, is verlengd tot eind 2028 en biedt structurele ondersteuning voor erfgoedbehoud. Het programma draagt bij aan de continuïteit van initiatieven zoals de IAE. Flexibele Veiligheidsnormen: Voor erfgoedpanden in Groningen hoeven aanvullende veiligheidsnormen voor aardbevingsbestendigheid niet strikt te worden toegepast. De TwG biedt ruimte voor maatwerk, waarbij de historische waarde en constructieve kenmerken van monumentale panden worden meegewogen bij het bepalen van noodzakelijke versterkingsmaatregelen.

11.2. Politieke Basis en Draagvlak

11.2.1. Kabinetsreactie op de Parlementaire Enquête Gaswinning:

De kabinetsreactie erkent de ernstige gevolgen van de gaswinning en benadrukt de noodzaak van een eigenaar-gestuurde aanpak bij schadeherstel en versterking. Deze reactie ondersteunt nadrukkelijk de betrokkenheid van eigenaren, in lijn met de doelstellingen van de IAE.

11.2.2. Breed Draagvlak:

De IAE wordt ondersteund door diverse partijen, waaronder ministeries, provincies, gemeenten en uitvoeringsinstanties. De samenwerking tussen deze partijen en de VGME onderstreept het politieke draagvlak voor een aanpak waarin eigenaren zelf de regie voeren over het herstel en de versterking van hun erfgoedpanden. Alle afspraken, nodig om een pilot succesvol te maken, zijn vastgelegd in Pilotplan. Nadat dit plan door de directies van de uitvoeringsinstanties is goedgekeurd, is het voorgelegd aan de stuurgroep (eigenaar van de pilot). De stuurgroep heeft in juni 2022 het plan goedgekeurd.

Conclusie

De wettelijke en politieke basis voor de Integrale Aanpak Erfgoed (IAE) is sterk en goed verankerd. De artikelen 13ia en 13ib van de Tijdelijke wet Groningen bieden eigenaren expliciet de juridische ruimte om de beoordeling en versterking van erfgoedpanden in eigen beheer uit te voeren, met financiële ondersteuning en maatwerk voor erfgoedbescherming. In combinatie met artikel 2a, de kabinetsreactie op de Parlementaire Enquête Gaswinning en de verlenging van het Erfgoedprogramma biedt dit een robuust fundament voor de succesvolle uitvoering van de IAE in de provincie Groningen.

CONCEPT

CONCEPT

Een uitgave van de VGME. De totstandkoming van dit document is mogelijk gemaakt door de financiële steun van de provincie Groningen.

Samen kunnen we ons sterk maken voor het behoud van ons waardevolle erfgoed!

Lid worden

U kunt zich aanmelden als lid van de vereniging als u eigenaar bent van een rijksmonument, gemeentemonument, karakteristiek of beeldbepalend pand in de provincie Groningen en net daarbuiten.

Donateur worden

Bent u geen eigenaar van een erfgoedpand, maar wilt u meehelpen dat ons unieke en waardevolle erfgoed in Noord Nederland in stand gehouden wordt door de eigenaar? Wordt dan donateur

**U kunt zich in beide gevallen aanmelden via onze website:
ga naar www.groningermonument.nl**

